

Iz naše organizacije

SKUPNE ZADEVE.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji. (Dalje in konec.)

IX. Izvedba sklepa o »Državnem posvetovalnem odseku«.

Predsednik tov. M. Hajny, podpredsednik P. Skalicky, tajnik Jos. Závoda in referent Smrtka so poverjeni, da bi na temelju direktive, ki jo je predlagal tov. Jos. Smrtka, se takoj posvetovali z zastopniki Lehrerbunda o ustanovitvi Državnega posvetovalnega odseka *.

Do te dobe, dokler se ne izvoli izvrševalni odbor odseka, ga bodo tvorili predsedniki in tajniki Zveze in Lehrerbunda. — Tov. dr. A. Kanarek opozarja, naj bi dogovorjene akcije bile skupne in da naj bi niti Zveza niti Lehrerbund ne podvezemali nikakih svojih posebnih akcij, ki bi bile v nasprotju s skupnim sklepom. — Tov. St. Nowak predlaga, da naj bi bila o skupnih akcijah izdana tako od Zveze kakor od Lehrerbunda enaka poročila. — Tov. Hajny opozarja, da naj bi se nobena organizacija s svojimi predlogi ne obnačala direktno na Lehrerbund, temveč vedno na Zvezo.

X. Učiteljeva državljanska svoboda in svoboda prepričanja.

Referent tov. B. Skala poudarja predvsem, kaj je namen referata, pokazati namreč, kako je državljanska svoboda in svoboda prepričanja, z osnovnimi državnimi zakoni zagotovljena med učiteljstvom le na papirju in to dokumentirati je treba ravno v letu 1915, ko se vrši petstoletnica smrti velikega mučenika za svobodo vesti in prepričanja, mistra Jana Husa.

Na to je na temelju odgovora na vprašalne pole, razposlane vsem organizacijam v Zvezi, od katerih jih je s Češkega odgovorilo 44, z Morave 2 in iz Šlezije ena, podal obširno poročilo, kako se z zakoni, odredbami in prakso krši državljanska svoboda in svoboda vesti učiteljstva, podaja posamezne osebne slučaje in označuje nazadnjaške težnje in sredstva proti njim, v kolikor se tiče državljanov, učiteljstva in tiska ter naznačuje pot za izboljšanje. Na to predlaga:

1. V vseh deželnih učiteljskih organizacijah, združenih v Zvezi slovanskega učiteljstva v Avstriji, naj se na temelju posebne vprašalne pole nabere material iz posameznih dežel, kako se z zakoni, odredbami in prakso krši učiteljeva državljanska svoboda in svoboda prepričanja. Ta material naj se izroči danes izvoljenemu referentu od posameznih deželnih organizacijali najkasneje do 31. maja 1914.

2. Iz tako nabranega materiala naj se za leto 1915 sestavi brošura, v kateri bo s fakti dokumentirano, kako se učitelju krtiljo pravice in se ga omejuje v prepričanju, učitelju, od katerega vsakdo zahteva, da bi vzgajal in izobraževal svobodne državljane.

Prvi predlog se sprejme, o drugem se bo po predlogu tov. Szada sklepalo na drugi odborovi seji. Za referenta je izvoljen tov. B. Skala. Direktiva za zbiranje materiala bo poleg prvotne vprašalne pole referat tov. B. Skale, ki ga poda na zborovanju Zveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani in tozadevna interpelacija v »Češkem Učitelju«. — Predsedujoči podpredsednik tov. P. Skalicky se zahvaljuje referentu za obsežni referat in za veliko delo, ki je s tem združeno.

XI. Slučajnosti.

1. L. 1914. bo v Lipskem pod protektoratom saškega kralja napravljena mednarodna razstava knjižne obrti in grafike. V oddelku »Šola in knjižna obrt« naj bi bila z razstavo najvažnejših pedagoških časopisov sveta podana obširna slika mednarodnega pedagoškega strokovnega tiska. Na poziv prirediteljev se je sklenilo, da bi potom Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji se reprezentirale vse deželne organizacije, v Zvezi združene, z vsem svojim tiskom. S pripravljanim delom je poverjeno predsedništvu. Obenem je sprejeto, da bi za leto 1918 se pripravljala razstava vsega slovanskega pedagoškega tiska in literarnega dela učiteljstva.

2. Proti sankciji predloga Koliskovega bo zopet spisan poseben memorandum in predan vsem slovanskim poslanskim klubom.

3. Po referatu tov. M. Vitkoviča o predlogu Jednote češkega učiteljstva na Nižjem Avstrijskem, da bi se delalo na to, da se doseže enakovrednost maturitetnih izpričeval s preparandij z maturitetnimi izpričevali iz srednjih šol in da bi tako učitelji mogli biti sprejemani za redne poslušalce visokih šol, se je sklenilo, pred-

* Ta sklep izvesti ni bilo mogoče zaradi nepriznanosti funkcionarjev Lehrerbunda na Dunaju. Opomb. ref.

log predložiti v pretres v Državnem posvetovalnem odseku.

4. Tov. B. Skala predlaga, da bi v letu 1915. vršil v Pragi shod slovanskega učiteljstva ob priliki mednarodnega kongresa učiteljskega, ki je že določen za Prago. Tov. St. Nowak pozdravlja ta predlog, ki je bil soglasno sprejet. Tov. Jos. Smrtka se zahvaljuje za to odločitev in upa, da bo mogoče v Pragi v letu, ko se bo češki narod spominjal osvoboditve duha v duhu Husa, pozdraviti kar največje število slovanskega učiteljstva. Pripravljajna dela izvedejo deželne organizacije na Češkem.

5. Sprejet je bil predlog predsedništva, da bi se bodoči občni zbor Zveze vršil leta 1914 v Lvovu.

6. Tov. St. Nowak opozarja na poljske izdelke peres v Galiciji in prosi, da bi to slovansko podjetje organizacije, v Zvezi združene, podpirale.

Tov. Jos. Smrtka pozdravlja ta poziv in prosi, da bi se ta misel razširila tudi na druge obrtne izdelke slovanske potom medsebojne zamene cenikov slovanskih izdelkov in potom opozarjanja.

7. Na predlog tov. G. Stalmacha se deželne organizacije še enkrat opozore, da bi svoja izvestja pošiljale vsem članom Zvezinega odbora.

Na to je bila zaključena seja, ki je trajala dva dni, skupaj celih 16 ur.

Iz vodstva Zaveze.

S I. odsvetvene seje upravne dobe 1913/14 (18. septembra 1913).

1. Proslava 25letnice obstoja naše Zaveze se je izvršila v dneh 6. in 7. septembra t. l. nad vse pričakovano sijajno. V gmotnem in moralnem oziru je kar najkrasnejše uspel učiteljski jubilejski koncert, vrlo učinkujoče pa je bilo istotako slavnostno zborovanje.

2. Vsem naprednim listom se je odposlala javna zahvala ob priliki naše zadnje XXV. glavne skupščine.

3. V posebnih dopisih se je izrekla laskava zahvala tudi vsem onim, ki so dežansko pripomogli, da se je završil naš srebrni jubilej tako veličastno. Take pismene zahvale so dobili:

a) ljubljanski občinski svet za soglasni sklep, po katerem je prejela Zaveza 500 K v svrhu pokritja izrednih jubilejnih stroškov; b) častni predsednik dr. Ivan Tavčar za pozdravilo na slavnostnem zborovanju in na banketu, kakor tudi kot predsednik narodno-napredne stranke na Kranjskem, kateri člani so se mnogoštevilno udeležili naših priredb; c) tovariš Fran Marolt kot neumoren in izboren pevovodja slavnostnega koncerta; d) gospa Mira Costaperaria kot odlična koncertna solistka; e) brata Anton in Ivan Trost za umetniško sodelovanje na klavirju oziroma na gosli; f) »Glasbena Matica v Ljubljani« za prepustitev dvorane učiteljskemu pevskemu zboru pri glavni binokstni pevski vaji in za dovoljenje ponatisov pri slavnostnem koncertu petih M. Hubadovih narodnih pesmi; g) gospica Jerica Zemljan kot voditeljica gojenk kuharskega tečaja za izbornu priredbo banketa; h) gospica Jerica Dolenc za predprodajo vstopnic k slavnostnemu koncertu; i) »Ljubljanska kreditna banka« za nakazano vsoto 50 kron.

4. Skupno se urede dohodki in stroški splošnega računa letošnjega slavlja Zaveze. Da se upravnemu odboru, ki zboruje o božiču, predloži popolni račun, se sklene, da se v »Učit. Tovarišu« opomni imenoma še vsa ona učiteljska društva, ki doslej še niso odposlala svojih prispevkov. Navzočemu tovarišu Franu Škulju, blagajniku slavnostnih prireditev, se izreče za trudaljubivo vodstvo blagajne najsrčnejša zahvala.

Z II. odsvetvene seje upravne dobe 1913/14 (19. oktobra 1913).

1. Njega c. in kr. Visokost nadvojvoda — prestolonaslednik Franc Ferdinand je odposlal z Dunaja na vdanostno izjavo povodom XXV. naše skupščine brzojavno zahvalo.

2. Istotako je prejela Zaveza uradnim potom Najvišjo zahvalo na vdanostno izjavo, katero je poslala povodom slavnostnega zborovanja ob 25letnici Njega c. in kr. apostolskemu Veličanstvu cesarju Francu Jožetu I. v Ischl.

3. »Zvezi slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem« se sporoči, da »Narodni list« zadnje čase sploh ne prinaša naših obvestil. Konstatira se tudi, da »Potopnik« ni niti z besedico omenil našega slavlja.

4. S I. oktobrom t. l. je prevzel upravništvo »Učit. Tovariša« ljubljanski učitelj Fran Marolt. Zavezin predsednik in blagajnik sta podpisala vse knjige, predno so se izročile novemu upravniku.

5. Zaveza je pristopila k čekovnemu prometu.

6. Ljubljanski »Sokol« je praznoval ravnokar petdesetletnico svojega obstoja. Zavezo je zastopal pri slavnostni seji upravni odbornik Jakob Dimnik.

7. V pripravljalni odbor »Zveze jugoslovanskih narodnih podlagi osnovanih strokovnih organizacij« stopi Zavezin predsednik, ki je že doslej zastopal Zavezo v tem odboru. Naloga delegatov priglašeni narodnih organizacij je, da dajo Zvezi konkretno obliko z jasno začetnim programom in da sestavijo pravila. O pravem pristopu Zaveze k tej novi organizaciji pa naj sklepa po predlogu upravnega odbora prihodnja delegacija.

8. Od zadnje skupščine je prejela Zaveza od načelstva »Učiteljske tiskarne« več pisem, v katerih se opozarja na nujno pokritje neplačanih računov. V poplačilo naraslega dolga so se storili že važni koraki. Delegacija je sprejela predlog, da se o načinu saniranja tega nepokritega salda podrobneje pečajo vsa včlanjena učiteljska društva. Vodstvo je preskrbelo, da je prejela tiskarna v novi upravni dobi že 3633 K 40 h; upravnikom Zvezinih listov pa se je naročilo, da naj pridno izterjujejo zaostalo naročnino.

9. »Družba sv. Mohorja« ni ponatisnila v družbenem koledarju za l. 1914. one »Izjave«, ki smo jo njej poslali. Družba nam torej neče dati zadoščenja. Zavezi ne preostaja drugaz, kakor da nastopi napram družbi z vso ostrojtvo. V Zavezi združeno učiteljstvo sedaj dobro ve, kaj mu je storiti. O božiču se bo sešel upravni odbor, ki se bo o tej zadevi še enkrat natančno posvetoval.

10. Predno se vrši prva seja »Odseka za sestavo slovenskega vzgojnega programa«, se naprosi tovariš Vekoslav Selinšek kot predlagalec tega odseka, naj v enem izmed Zvezinih listov objavi utemeljevanje k temu predlogu. Na podlagi tega gradiva se bo odsek razgovarjal ter določil potrebne sklepe.

Jubilejna samopomoč.

Dne 31. oktobra t. l. je umrla naša članica gospa Karolina Pečarjeva (40. smrtni slučaj), soproga tovariša Franceta Pečarja, nadučitelja pri Sv. Marjeti. Izplačala se mu je v smislu § 3., točka a, društvenih pravil podpora v znesku 506 K.

Društveniki dobe v kratkem položnice, potom katerih naj pošljejo po § 4., točka a, za naslednji smrtni slučaj in obenem tudi letnino in upravnino za l. 1914 (2.30 K).

17. društvenikov je dobilo opomine, eden zadnjega; ako ne zadoste društvenim dolžnostim, se bo ravnalo z njimi po § 4., točka č, društvenih pravil.

Društveniki se opozarjajo, da naslavljajo vse dopise na »Jubilejno samopomoč v Krtni, p. Dob ali pa na tovariša Ivana Schmeidka, učitelja v Krtni, p. Dob, ne pa v Ljubljano.

Št. rsk.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 6. t. m. v Ptuj. Zborovanja se je udeležilo nad 30 društvenikov, a na novo so pristopili Anica Požarjeva, Minka Širceljeva, Dragica Kosijeva, Požar Vinko, Hajnšek Franjo, Muršec Ivan. O zborovanju Zaveze o priliki slavlja petindvajsetletnice v Ljubljani je obširno poročal tovariš Anton Ogorelec ter žel za svoje poročilo vsestransko pohvalo. V zadevi učiteljske podpore v znesku po 1.200.000 kron se strinja društvo s sklepom Zveze. V odbor za reformo ljudskega šolstva so se izvolili tovariši Anton Ogorelec, Oskar Žolnir in Marko Lešnik. Prihodnje zborovanje dne 4. decembra!

I. K. Šmarsko - rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 16. t. m. v šmarski deški šoli. Udeležba je bila z ozirom na kislno vreme še precej ugodna. Predsednik pozdravlja v presrčnih besedah novega uda tov. Milana Vaudo, zač. učitelja v Šmarju. Spominja se na to draginjske doklade in zaslug, ki jih ima za doklado naša stanovska organizacija. Poziva, naj se udje tem trdnje oklenejo društva in pridno posečajo zborovanja. Po čitanju zapisnika in dopisov je poročal tov. Šumer o odborovi seji Zveze in glavni skupščini Zaveze. Povedal nam je mnogo zanimivih podrobnosti, katerih nismo našli v tiskanih poročilih. Sprejelo se je nekaj predlogov, tičočih se spomenika pokojnemu tov. Trafeniku. Prihodnje zborovanje se vrši dne 1. svečna 1914 v Šmarju. Na dnevnem redu bodo volitve in predavanje tov. nadučitelja Zidarja iz Lemberga o hipotezi: »Ni luči, ne barve, tudi ne magnetizma in ne elektrike.« Predavateljeva oseba nam zasigura izreden duševen užitek in je torej pričakovati obilne udeležbe.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 13. novembra t. l. v Slov. Bistrici. Udeležba je bila takrat sijajna, pač znak stanovske zavednosti in pa posledica veselja nad vsaj deloma uresničnim upom od strani dežele. Predsednik prav toplo pozdravlja navzoče in izraža veselje nad toliko udeležbo, omenja dejstvo, da gre zasluga na pridobitvi draginjske doklade v obilni meri organizaciji, ter vzpodbuja k nadaljnemu delovanju, zakaj le v slogi je moč. Vsak, ki stoji morda še

zunaj organizacije, naj ji pristopi in naj ne čaka križem rok na sad, ki so ga pridelali drugi. — Nadalje se spominja predsednik tragične smrti preminulega, dolgoletnega, neumorno delavnega člana M. Vršiča in pa včaslužnega deželnega odbornika prof. Frana Robiča. Starejšim učiteljem je ta še v dobrem spominu kot bivši pravičen nadzornik, deželni odbornik pa kot mož, h kateremu se je mogel sleherni učitelj zateči v dobri nadi uslišanja, če je potreboval njegove pomoči. — V znak žalosti vstanejo navzoči s svojih sedežev. — Ko se na to zadnji zapisnik prečita in pristop društva nove članice tov. Angele Sabatijeve na znanje vzame, se še prečitajo razni dopisi in društvo tichoče se objave v »Učit. Tovarišu«. V razgovor je prišel tudi nečven napad na osebo našega okr. nadzornika, ki ga je bil zagrešil neki nezadovoljnej v 221. številki »Slov. Naroda«. V tej zadevi je društvo primerno ukrenilo in enoglasno obsodilo očitana v dotičnem članku. — Med člane se razdeli brošura: »Dejanja govore«, Marsikateri član je vzel s seboj po več komadov, da jih razdeli doma med ljudstvo. Na poziv Zveze je bila dne 29. oktobra 1913 v Slov. Bistrici odborova seja, na kateri se je pogovarjalo o ključu za razdelitev draginjske doklade za 1914.

Delegat tovariš Ljudevit Varl poroča o slavnostnem zborovanju in delegacijskem zasedanju Zaveze v Ljubljani. »Ali Wider — ali Kruljec?« — O tem aktualnem vprašanju je poročal tov. Ant. Špan. Navedel je hibe in vrline obeh knjig; po daljši debati se je sklenilo, ukrepati definitivno o tej zadevi povodom uradne konference za 1914. Do takrat pa naj dotični ki poučujejo v elementarnem razredu, preučo obe knjigi, da lahko, podprti s fakti iz prakse, stavijo tozadevne predloge.

Prihodnje zborovanje, obenem občni zbor, se vrši v četrtek, dne 8. prosinca 1914. Takrat pa vsi, vsi brez izjeme na krov!

R. Učiteljsko društvo za mariborsko okoličje. Zborovali smo v četrtek, 6. listopada t. l. v prostorih Narodnega doma v Mariboru. Že dolgo nas ni bilo toliko število (53) skupaj kakor takrat; privlačna sila je pač menda bila točka dnevnega reda o stanju regulacije naših plač. Tov. predsednik se začetkom zborovanja v ginljivih besedah spominja umrlega društvenega častnega člana, deželnega odbornika Fr. Robiča, ter pozivlja vse navzoče, da se v znamenje sožalja dvignejo s svojih prostorov. Slava njegovemu spominu! Po običajnem pozdravu svojih tovarišev in tovarišic ter novega mladega člana tov. Karla Čepiča preide tov. preds. k točkam dnevnega reda, izmed katerih omenjamo najvažnejše. — Da se na prihodnji okrajni konferenci lahko predlaga uvedba Wdrovega »Mojege prvega berila« ali Krulčeve »Čitanke«, se oglasijo tov. Lasbacher (Ruše), Pestevšek (Slivnica) in Robnik (Sv. Jurij), katerih naloga bo, da preštudirajo obe knjigi in nam na enem prihodnjih zborovanj poročajo o njih vrednosti in uporabnosti. — Kar se tiče naloga Zveze, sklicati zborovanje ali odborovo sejo, društva v zadevi predlogov za razdelitev drag. doklade, nam pojasni tov. predsednik, da mu to zaradi prepoznega sprejema dopisa ni bilo mogoče, vendar pa je on na svojo roko vse ukrenil in nam o svojem delu poda podrobno sliko, s katerim smo se vsi strinjali. — Stari in mladi so posegli v debato, kako se naj pravično razdeli nam prisojenih 1.200.000 K — kolikor glav, toliko misli, a končno vendar z veliko večino prodere po tov. M. Lichtenwallnerju stavljeni sledeči predlog: »Učit. društvo za mariborsko okoličje sklene, naj se Lehrerbund ozira na to, da se namerjena draginjska doklada razdeli edino po službenih letih, tedaj po načrtu deželnega odbora.« Tov. M. Lichtenwallner se v lepih besedah zahvali delavnemu našemu predsedniku za njegovo neumorno delovanje in odboru Zveze in Lehrerbunda. Klici: živijo! — Da se dohodninski davek ne bo kakor dosedaj več predpisoval samovoljno, predlaga tov. Mejovšek star., naj se učiteljstvo udeležuje volitev v odbor za odmerjenje dohodninskega davka in naj se voli po možnosti v njega tudi en učitelj. — Ker je o delegacijskem zborovanju v Ljubljani bilo obširno poročilo v Učit. Tovarišu, nam omenja delegat tov. Karel Pestevšek samo stanje stanovskih časnikov in pozivlja tovariše k pridnemu naročevanju in plačevanju teh listov. — Za prihodnje zborovanje se določi prvi četrtek prihodnjega leta.

Književnost in umetnost.

Vojvodina Štajerska. Učencem spodnještajerskih ljudskih šol v ponavljanje učne snovi in domoznanstva sestavil Jos. Mešiček, nadučitelj v Sevnici. — III. popravljena izdaja. — Cena 40 vin. — Str. 61. — Založila Goričar & Leskovšek v Celju. — Tiskala Zvezna tiskarna v Celju